

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Dubium II. De odio & dilectione inimicorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

arripiendum, quod minùs habet de periculo, uti docet *S. Thom.* 3. p. q. 83. a. 6. Ita cum *Gob. Steph.* t. 3. d. 3. d. 1.

Circa ordinem Charitatis aliqua addentur l. 3. p. 1. à n. 719. & 731.

D V B I V M II.

De odio, & dilectione inimicorum.

Certum est, inimicos aliquo modo diligendos, cum sint proximi, cum *S. Tho.* 2. 2. q. 25. a. 1. communiter omnes. Sed quæritur de modo, & an possint odio haberi.

Resp. I. Quilibet homo, saltem privatus, tenetur proximo, etiam inimico, communia dilectionis signa & beneficia exhibere ex præcepto; specialia verò ex consilio tantùm, nisi aliunde ratio obligationis accedat. Ita communiter cum *Laym.* l. 2. r. 3. cap. 4. ex *S. Thom.* l. c. q. 25. a. 8. & 9. Dixi 1. communia: qualia secundùm *Cajet.* V. odium, sunt, quæ Christiano debentur à quovis Christiano in communi, concivi à concive, cognato à cognato. Ratio autem est, quia ista negare, est vindicare injuriam, quod non licet privato. Dixi 2. nisi aliunde accedat ratio obligationis, qualis esset v. g. 1. Timor scandali ex omissione. 2. Spes salutis inimici, ut vid. *Azor* p. 2. lib. 12. cap. 3. 3. Necessitas temporalis vel spiritalis. 4. Culpæ deprecatio, & exhibitio specialium signorum amoris. Ratio, quia his casibus, neglectus specialium signorum esset exterior odii declaratio. *Laym.* l. c. Unde resolves Casus sequentes;

K 2

I. Per

I. Per se loquendo , nemo tenetur ad ini-
 micum diligendum positivo & peculiari actu ,
 neque ad eum salutandum , alloquendum , æ-
 grotum invisendum , mœstum consolandum ,
 hospitio excipiendum , vel familiariter cum eo
 agendum , &c. quia hæc sunt signa specialia a-
 moris. *Fill. t. 28. p. 1. cap. 1.* Dico per se , quia si o-
 missio scandalosa esset , aut per aliquid horum
 posses sine tuo incommodo , inimicum tibi &
 Deo reconciliare , id omittere , esset grave : uti
 etiam , si inæqualis persona soleret alium salu-
 tando prævenire , v. g. subditus Prælatum. *Lay.*
l. c.

II. Non licet inimicum excludere à commu-
 nibus orationibus , v. g. oratione Dominica , &
 quæ pro communitate instituitur ; nec à com-
 munitibus eleemosynis , resalutatione , responsi-
 one , expositarum mercium venditione , quia
 hæc sunt communia dilectionis signa ; ideoque
 contra hæc facere , v. g. cognatos omnes invita-
 re , obvios omnes ex vicinia vel collegio ex con-
 suetudine salutare , solo inimico excluso , est ex
 genere suo , & regulariter mortale. *S. Tho. Nav.*
Laym. ll. cc. Addo 1. ex genere suo , quia si levitas
 materiæ , aut causa rationalis excuset , v. g. si pa-
 ter vel superior , filio vel subdito , ob correctio-
 nem ea subtrahat ad tempus , leve vel nullum e-
 rit , quia habet jus puniendi. Addo 2. regulariter
 quia si persona multò major inferiorem non
 resalutet , v. g. nobilis rusticum , pater filium ,
 non videtur mortale , ut notat *Sa v. Charitas.*
Bon. 10. 2. d. 3. q. 4. p. 3. v. Azor q. 5.

III. Etsi quis teneatur inimico veniam le-
 gitimè petenti , non tantùm interiùs remittere ,
 sed

sed etiam externa remissionis signa ostendere, negat tamen *Trull. l. 5. c. 5. d. 5. ex Azor. & Fill. n. 25.* teneri statim postquam offensio est illata: eò quòd sit res violenta, & supra fragilitatem humanam. Non tenetur autem remittere satisfactionem pro damno, si ab eo sit læsus, imò nec eam acceptare, si offerat, sed etiam juridicè potest compensationem petere, dummodo in utroque casu deponatur odium, ut docet *Val. Nav. c. 14. n. 25. Lay. c. 4.* Quòd si tamen pœna sit valde gravis, v. g. capitis, mutilationis, neque læso ex ea commodum proveniat, non videtur ea, deprecante altero, sine peccato vindictæ posse expeti. Similiter, si satisfaciat quantum potest, ad id, quod non potest, eum urgere, videtur contra charitatem, ut docet *Syl. & Fill. q. 9.*

Resp. II. Etsi odium inimicitiae sive personæ secundum se, & bonorum quæ in se habet, vobis lendo scilicet illi malum, ut sic, sive quatenus illi malum est, ex genere suo fit mortale; odium tamen abominationis, sive qualitatis, quo non hominem, sed ejus malitiam, vel saltem personam tantum quatenus malam, vel nobis noxiam, averfamur, sæpe licitum est, ut docet *Kon. disp. 29. dub. 3. & comm. Unde resolvuntur sequentes Casus:*

I. In confessione satis esse, si dicas te grave malum voluisse proximo, nec opus esse explicare speciem mali, v. g. mortem, infamiam, &c., quòd omnia comprehendantur sub una ratione mali, *Caj. Bon. Tur. Trull. l. 1. c. 6.* docent probabiliter: sed contrarium probabilius docet *Suar. hic d. 6. S. 2. n. 2. & 3. to. 2. Pal. tr. 2. d. 4. p. 1. n. 6.*

K 3

II. Licet

II. Licet proximo velle malum aliquod, v. g.
 temporale, (dummodo non fit iusto gravius)
 quatenus id illi bonum est, v. g. morbum, vel ad-
 versitatem, ut à peccatis emendetur. *Bon. to. 2.*
dub. 3. qu. 4. p. ult. §. 1. ex multis. Cavendum ta-
 men est, ne fiat ex vindicta, ex qua, si Psalmum
 108. super inimicum tuum legas, peccas mor-
 taliter. Generatim verò, ob bonum spirituale
 proprium vel alienum, licet mala pœnæ, ineffi-
 caci affectu, aliis velle, quia cum in hoc affectu
 bonum spirituale præferatur temporali, non
 est inordinatus, v. *Less. l. 2. cap. 47.*
 Sic licet, v. g. mortem optare hæresiarchæ vel
 publicæ pacis turbatori, ob bonum commune
 & multorum; juxta illud *Galat. 5. Utinam abscin-
 dantur.* Item tristari de eo, quòd dignitates con-
 ferantur indignis: vel de sanitate ejus, qui ex
 illa sumit occasionem peccandi. Item mortem,
 egestatem, aut morbum alicujus desiderare, ut
 cesset à peccatis, & vitam in melius mutet. Ea-
 dem ex causa *Bon. Azor & Palauz t. 6. d. 4. p. 1.*
num. 11. excusant à peccato matrem, quæ mor-
 tem filiarum exoptat, eò quòd ob deformita-
 tem vel inopiam commodè & honestè nupti-
 tradere non possit. Etsi verò sibi ipsi optare
 mortem, *Navar. & cæteri* dicant esse mortale, ad
 evitanda tamen gravia mala, v. g. afflictionem
 internam, id licere volunt *Sanch. Sot. Gran. 2. 2. t.*
6. disp. 2. sect. 4. n. 20. Dian. p. 5. t. 14. R. 92. Ita &
Trull. l. 1. d. 2. n. 11. excusat fœminam, quæ sibi
 (vel alteri) mortem optat ad vitandam gravem
 infirmitatem, mendicitatem, vitam acerbam,
 &c. vel alia similia mala à marito v. g. inflicta,
 vel infligenda. Mulierculas tamen ob minimas

mo-

mole
 damm
 ctus a

III.
 si id fa
 vet, a
 inimi
 ptand
 formi
 averfi
 le non
 absit c
 pedita

Q.
 de mor

§.
 fitio,
 peccat
 te nar
 desiden
 aliquo
 ne cer
 micit
 aut ill
 quis c
 desid
 proxi
 rosè
 le, in
 tio: c
 ve, &
 lumr

molestias mortem optantes *Dian. l. c. mortalis* damnat, nisi (ut plerumque fit) excuset defectus advertentiæ & deliberationis. 16

III. Privatus, qui averfus ab alio fugit illum, si id faciat, ut eum suo colloquio & solatio privet, atque ita contristet & malè illi sit, est odium inimicitia, & peccatum: si verò nihil mali optando, tantùm fugias, quia tuæ naturæ est difformis, vel tibi solet esse molestus, est odium averfionis, & peccatum, si sit irrationabile: quale non erit, si sit persona valde aspera: modò absit contemptus, scandalum, & vindictæ cupiditas. v. *Bon. loc. cit.* 22

A D D E N D A.

Q. 47. An licitum sit tritari de vita aut gaudere de morte alterius. R. Intelligetur ex seqq. 183

§. 1. Ab *Innoc. XI* damnata est hæc 13: propositio, si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alterius tritari & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum. Ex qua damnatione certum est, nunquam esse licitum ex odio, inimicitia vel vindicta gaudere de morte proximi aut illam desiderare: Deinde etiam certum est, si quis ob leve aliquod emolumentum temporale desideret directè, etiam inefficaciter, mortem proximi, aut de illa immediatè gaudeat sive morosè delectetur in illa, hoc esse peccatum mortale, in hoc enim sensu damnatur relata propositio: & ratio est, quia cum sit emolumentum leve, & quidem possit esse tale aliquid, quod solummodo speratur, nec adhuc possessum est,

Vide etiam Tq. et 151am.

imò ad quod nè quidem habeatur aliquod jus ,
 irrationabile esset velle mortem proximo, ut ta-
 le quid obtineatur , hinc justè damnata est illa
 propositio , sine restrictione dicens , licitum esse
 desiderare mortem alicui propter aliquod tem-
 porale emolumentum , sicuti enim nemo potest
 sibi mortem optare , ut liberetur aliquo levi in-
 commodo , v. g. tussi , modico dolore capitis ,
 ita non potest optare alteri ob aliquod leve com-
 modum suum.

184 §. 2. Licitum est desiderare vel gaudere de
 morte proximi propter magnum bonum spiri-
 tuale ipsiusmet proximi ; sic Pater potest deside-
 rare mortem Filii nunc in gratia constituti , qui
 aliter certò prævidetur futurus improbus : Ra-
 tio est , quia bonum spirituale justè præfertur
 temporali , ergo licitè ipsi favet mortem ita uti-
 lem , potiùs quàm vitam ita noxiam , ita *Carden.*
 in 2. crisi. d. 10. n. 7.

185 §. 3. Licitum est desiderare vel gaudere de
 morte proximi ob ingens bonum etiam tempo-
 rale communitatis & Ecclesiæ , quod aliàs habe-
 ri non posset ; sic licitè opto mortem Turcæ po-
 tiùs , quàm ut Ecclesiam vel Imperium Roma-
 num vincat ; & ratio est eadem , quia bonum
 commune justè præfertur privato , id autem cen-
 setur bonum commune , quod est communita-
 tis , in qua sum , ita *Carden.* n. 8.

186 §. 4. Manet probabilis sententia , quam post
S. Thomam 2. 2. q. 76. a. 1. tenent Auctores gra-
 vissimi , quos citant & sequuntur *Mendo* d. 4.
 q. 1. & 4. *Arsdek.* t. 2. p. 2. de prob: Opin.
 q. 4. *Carden.* n. 9. & 21. *Moya* t. 1. t. 6.
 d. 6. q. 5. , nempe quòd homo possit desiderare
 mor-

mortem proximo ad vitandum aliquod ingens malum sibi vel alteri proximo impendens, quod aliter vitari non potest, v. g. ne injustè occidatur ab illo, ne per illius injuriam spoliatur bonis suis, quod alioquin futurum est: sicuti aliquis sibi ipsi licitè optat mortem, ut evadat ingens malum spirituale vel temporale, v. g. si aliter non possit vitare peccatum vel perpetuum & durum carcerem, Ratio est, quia imprimis tum non optat propter aliquod emolumentum, quod acquiri deberet, sed propter damnum in re sua actu possessa, quod subire non tenetur, cum rem suam vel alterius amici tenere ac defendere possit, etiamsi proximus injustè volens tollere occidi deberet, dummodo sit res magni momenti, uti dicitur ad 5: præceptum Decalogi. Deinde illud gaudium vel desiderium directè & immediatè fertur in solum bonum suum vel proximi, ita ut mors, quatenus proximo est mala, nullo modo sit objectum illorum actuum, atque ideo *S. Thomas* in 3. dist. 30. q. 1. a. 1. ad 4. sic habet, *prosperitas unius inducit adversitatem alterius, unde quia Charitas ordinem habet, & plus debet quisque diligere se quàm alium, & propinquos quàm extraneos, & amicos quàm inimicos, & bonum commune multorum quàm bonum privatam unius, potest aliquis salvâ Charitate optare malum temporale alicui & gaudere si contingit, non in quantum est malum illius, sed in quantum est impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere. Addit S. Doctor, sed hoc non est per se de malo gaudere, sed de bono, quod adjunctum est malo. Fatendum tamen, quòd facilè se possit hìc insinuare odium vel vindicta.*

287 §. 5. Licitum est gaudere de suo emolumento per mortem proximi causato, v. g. hæres licitè gaudet se accepisse bona per mortem alicujus, tale enim gaudium non terminatur ad mortem proximi, sed præsuppositâ morte versatur circa hæreditatem, de qua licitè gaudet. Ob eandem rationem etiam licitum est desiderare emolumentum suum, quod obveniet per mortem alterius, potest enim desiderium terminari ad tale emolumentum, absque eo quòd feratur in mortem proximi, quia desiderat, si fuerit, vel quando erit mortuus: foret autem illicitum, si affectus ferretur in ipsam mortem proximi tanquam in medium pro obtinendo illo emolumento, unde cum in hos similesque actus gaudii vel desiderii facilè se insinuet malus affectus, expedit in praxi eos non admittere ob periculum peccandi. Vide *Vind. Gob.* p. 2. ad prop. 8. & 9.

288 Q. 48. An aliquando sit obligatio petendi veniam vel se insinuandi apud offensum. R. §. 1. Tum est gravis obligatio ad petendam veniam vel querendam reconciliationem, quando alterum graviter offendisti, nec superest aliud medium reconciliandi, quia sicuti tenebaris non ponere offensam, ita teneris eam tollere.

289 §. 2. Non est obligatio petendi veniam, 1. si injuria non fuerit gravis, aut si alter intulerit graviolem. 2. Quando aliter satisfieri potest læso, v. g. per pecunias, per alia signa honoris vel amicitia, per intercessionem aliorum. 3. Quando injuriæ mutua se compensant. 4. Quando læsus petitionem veniæ non curat, vel censetur remittere. 5. Si læsus per illam magis exacerbaretur. 6. Quando apud aliquos, v. g. nobiles,

biles viros, illa in usu non est, sed aliter fieri solet reconciliatio. 7. Quando offendens est longè superior offenso, nisi fortè enormitas injuriæ urgeret, ut etiam à subdito veniam peteret. 8. Quando prudenter præsumitur alterum non acquieturum nec corresponsum, si tu pro tua parte veniam peteres & satisfacere velles. 9. Quando alter exigit insuetam humiliationem, nam ad extraordinariam & ita arduam non teneris ante sententiam Judicis, ita *Castrop. d. 1. p. 6. Tamb. in Dec. l. 5. c. 1. §. 3.*

§. 3. Qui priùs offendit, etiam priùs contra- 190
xit obligationem satisfaciendi, ideoque, per se loquendo, & cæteris paribus, ipse tenetur priùs veniam petere aut dare signa reconciliationis, ita *Nav. Bonac. & Con.* Si tamen prior offendens levem injuriam intulit & posterior graviolem, vel si prior est longè nobilior, posterior autem inferior, prior poterit suspendere satisfactionem, usque dum posterior etiam debitam præstet, ita cum *Bonac. Con. Regin. Castrop. n. 13.* Addit *Tamb. n. 27.*, si omnibus consideratis non sit major ratio, cur unus potiùs quàm alter debeat esse prior in venia petenda, tunc utrumque teneri pro data occasione incipere, nisi consuetudo esset, ut unus deberet prævenire, sic enim moris est, ut ille, qui transit vel accedit, priùs salutet illum, qui stat.

§. 4. Qui fugit, ne occurrat inimico, quem 191
à longè videt, si inimicus advertat id fieri propter se & graviter sentiat, est mortale contra Charitatem, si autem non advertat, vel non multùm curet, non erit mortale, *Spor. in mor. t. 2. c. 6. n. 28.*, addens n. 29. tum tantùm peccari

morta-

mortaliter non salutando, quando ex circumstantiis colligitur omitti ex odio, inimicitia vel vindicta; quod si tantum fit ostensio justis doloris vel fastus aliquis aut aliud simile, non videtur fore mortale, uti innuit *Tamb. n. 16.*, & docet *Spor. n. 32.* Res tamen periculosa est, quia facile subest spiritus odii vel vindictæ.

192 §. 5. Si allocutio vel ostensio benevolentiae non sit debita, & tamen prævideas ex illa futurum, ut inimicus odium deponat, teneris alloqui, si sine multa animi difficultate possis: si autem notabilem difficultatem patereris, non teneris, quia bonum speciale proximi, quale tunc est depositio odii, tenemur quidem ex Charitate curare cum aliquo, non tamen cum magno incommodo, *Suar. Con. Castrop. Tamb. Burgh. cent. 2. cas. 66.*

193 §. 6. Ad declarandum magis præceptum diligendi inimicos, infert *Petr. March. t. 2. t. 2. t. 4. f. 2. q. 1. §. 4.* quicumque non impedit injustum damnum grave sui inimici, quando absque aliquo alicujus momenti detrimento impedire potest, peccat mortaliter, quia re ipsa ostendit se odium habere, quod mortale est, ubi materia est gravis.

DUBIUM III.

De Præcepto Eleemosynæ seu misericordiae corporalis.

194 » Suppono I. Hujus præcepti obligationem naturali ex duplici capite, I. Ex necessitate proximi »egentis. 2. Ex persona possidentis bona, vel »ecessaria; vel superflua.

Sup-